

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda: Főttér 5. sz. a., horá a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.
Megjelen: Szerdán és Szombaton.
Kéziratok: Vissza nem adtnak.
Kiadóhivatal: VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pérczek hirdetések és reclamatiók ide intézendők.

Mely iparág gyakorlati oktatása volna legmegfelelőbb Torda viszonyainak.

A népnevelés hasznos kiegészítéséhez tartozván a nép anyagi jólétének előmozdítására szolgáló eszközök és módok felkeresése és megállapítása, mely iparág gyakorlati oktatása volna legmegfelelőbb ama vidék viszonyainak?

Ezen kérdés megfontolására, s a hozandó határozat betérjesztésére hívja föl a megye közigazgatási bizottsága az iskolai gondnokságokat.

Lássuk e kérdést legelőször is Tordára nézve.

Azonban e kérdést két részre kell osztanunk.

Mely iparág felel meg leginkább Torda viszonyainak?

Mely iparág oktatása lenne legcélszerűbb?

Ha az első kérdésre felelünk, egyenesen a bőripart kellene megneveznünk, mint a melyhez a nyersanyagok beszerzésére kedvező viszonyokat tüntet föl a vidék, s azok kidolgozására az Aranyos folyó közelsége, a vegy és festő anyagok közeli piacza kéznél lévő segédeszközökül szolgál. Ugyanezek nagy kelendőségnek örvendő, azok hasznos üzése eléggé indokolja mivelsőket.

Amde ez iparág nem alkalmas arra, hogy valamely tanintézet mellett gyakorlati tantárgyul taníttassék.

A második kérdésre felelve: a faipart tartjuk legalkalmasabbnak arra, hogy gyakorlati oktatás útján terjesztessék, és tökéletesbbitessék.

A közel erdősegek, a k. kincstár faraktára, mintegy rea mutatnak ez iparág cultiválására.

A létesítendő polgári iskolához egy teljesen szakképzett rajztanárt kell mulhatatlanul fölvenni, ki tanítása főtárgyául az építészeti-rajzot tűzze ki és ezt alaposan oktassa.

Ez által a növendékek a csinosabb formákat ismerik meg, azok előállítását tanulmányozzák, s teremtő eszköz tápot nyer önalkotásokra.

E nembe vágó iparokat, mint müasztalosság, esztergályosság stb. gyakorlatilag is lehet oktatni, mi által városunk ez iparágak főfészke lenne, a polgári iskola nagy continenst nyerne oly ifjakban, kik magokat azokban akarnák képeztetni.

Ez uton említett iparágak a legnagyobb kiterjedést nyerhetnék, sőt gyáriiparrá nőhetnének ki.

Piacukat pedig meglelnék a keleti illetőleg déli országokban, melyekkel ma holnap vasut köt össze.

Az aranyosszéki közvagyon. (Vége.)

Az idézett fejezet 6 §-sa csak oly vagyonról rendelkezett törvényhatóságok egyeteme által: „a menyiben az tisztán közigazgatási czélokra fordított volt és a 9 § is csak oly vagyonról szólhat: mely nem közigazgatási hanem más különös czélokra fordított.” —

A volt szék birtokossága ezen aloldiuma soha sem fordított tisztán közigazgatási czélokra, sem községi czélokra nem volt átengedve: mert nem volt azokra való állandó rendeltetése, hanem olykor ajándékoztattak belőle hol más nemes és hasznos czélokra, közlekedési utakra, országgyűlési követi irnokoknak vagy mint a székelyföldi közmiveltetés egylet alapjává is, a mint a birtokosságnak tetszett. — A székely nép soha sem volt comunista. — Más különös czélokra sem fordított mert nem is voltak rendelve valamely más állandó és különös czéljai. Fennállott az mint aranyosszékeknek a tatárok dulása alol tett felszabadítása s elfoglalásával közösen marasztolt peculium castrense és osztatlan földbirtok mint a prima occupatione azokat illető accessoriuma az elfoglalt földnek kik e területet birtokukba vették. És ha e vagyon Aranyos széké lett volna is mint testületé és ha az ma meg nem lenne már csak történelmi fogalom, akkor az 1871. LV. t. cz. 11 § szerint nem is lehetne sem arányosításnak sem elosztásnak tárgya de mert az mint megyei község meg szünt lenni, majorsági birtokának is közbirtokossága javára kellett szállania, mint hagyaték. — Ily történelmi jógával szemben a vagyon jövő sorsa is csak a birtokosság kezébe lehet letéve, mely ha mai választottjai által békésen egyet értend, tömegesen is fordíthatja szükségre. — De menten isten, hogy arányosítás és pertárgyává tétethessék s azért ohajtanám is hogy a midön az elvileg máris nevelés ügyre fordított, mindazok kik e vagyont a nemes és közös ügytől csupán csak azért is elvonni kívánnák mert ezen alapnak kölcsönzött pénzével adossai s így személyileg érdekelve vagynak a fizetés által, ne szavazzanak hát a birtokosság képében. — Ez a szemérem érzet és törvény paranes szava. —

A mi már ezikkirók további nézeteit illeti, azokat részben osztom részben nem. —

Hogy felekezeti iskolák között osztassék szét, eltekintve attól, hogy egy községnek nem kell sok iskola, elég egy is csak hogy az jó legyen; azért sem lenne czélszerű mert a hívek képében élő tanító sokkal jobban függ, hogy sem az oskola mullasztokat oskolára törvényesen is kényszeríthesse s mert a töle a hívek között tétetvén komatazóvá bruderessává válnék, vagy mint a cigány nyulja, mely csak a levélben volt meg. —

Magam is azt találok okosabbnak, hogy e vagyónból kizárolag az aranyosszéki községi iskolák nyerjenek segélyt, annak kamatai azok között osztatván szét évenként. — E czéla a töke tömegesen egy kezelés alatt maradjon de gondolt és számszerint aranyosszékek

osztva az egyes községek között oly módon, hogy egy ugyanazon községben állandó vagy rendes lakást tartó birtokos összes Aranyosszék területe birtok adója után eső hányadösszege képezze azon lakhelyi község töke — illetőleg kamatilletményét, így minden birtokos lakközségében birhatván az őt illető részt s használhatván mint kizáró sajátját otthon levő községi oskolája által gyermekei nevelésére. — De mit is takarhat a jövő méhében? . . . Avagy nem jobb tudni egyszer mindenkorra a községeknek illetőleg birtokjaiknak saját osztály illetményük hányadát összegét? S bárha arányosítási törvényünk terület aránylagos kulesot paranesok is, miután az felette nehézkes, mértne fogadnok el az ennél egyszerűbb birtokadó kulesot mint békés osztálytársak? És az adokules tán igazságosabb is, mert a többadóval terhelt s így értéke sebb birtok — bárki birná is azt mai napon örökségként vagy mint igaz szerzeményét s ígyis érdeme után valot — mintegy repraesentálja azon ősök hadi érdemeit s jutalmazza azok utódait, kik elsőbkek voltak e szék dicső történelmért s így a mai birtokosoknak is csak birtokaik értékéhez viszonyított igényük lehetne az ősközsvagyonhoz. —

A hól pedig községi iskola még nincsen, azon község számára kamatoztassék a tétménye addig mig ott is községi iskola fogna fellállíthatatni.

Miután e nézeteimmel a már ismertt „határozati javaslat” is érintve lett; kimondom azt is, hogy én affőfelügyeletett ugyan a kormánynak tartván fenn — nem terhelném a kezeléssel első sorban sem a megyei miniszteriumokat sem a megyei közigazgatási bizottságot, de a községi oskola székeknek épen nem is adnám át a kezelést föltétlenül. Tán nem is lenne esélyesség.

En csakis az 1871 évi XVIII t. cz. 132 és 133 § analogiáját véve, ez alapítványt Torda-Aranyosmegye egyeteme által kezeltetném a fennirtt és a határozati javaslatban közölt elvek alapján a mint az eddig is kezeltetett a volt szék által; azt hiszem hogy kormány által is kötelezve de törvényes hivatása is lenne az a megyének. — De talán meg is érdemelne enyit a rész az egészről, s mint a nő lovagias férjétől, hogy annak paraphernumait ne engedje elpusztulni, hanem törekedjék azokat öregebbítve női szive nevelésére hasznosítani. — A községi számodások rendén kezeltetnének azok is, s így a volt szék birtokosság a megyei közgyűléseken belfolyásolhatná érdekeit. —

Videant consules . . . ! —

Birtokos társak! Legyünk józanok érdekeink vezetésében s ne hajhásszuk szétágozó személyes érdekeinket; egy a mi földolog melyben szorgalmasaknak kell lennünk: a nevelés ügye! — Elvész a nép mely tudomány nélkül való. — „Csak nevelés alkothat embert a született állatból adván neki eszet gondolatot és itélő tehetséget.” — „Hány mag vész el a földben mert nem volt napfényre vagy nélkülözte az esőt?” — Hány tehetség enyészett alá népek tengerében mert nem volt közel intőzet mely azt megismerje, és fejlessze tovább? Hány ember intézi ügyeit saját érdekei elle-

nére, mert nem bírja az igazságot kikutatni? Hány ember megy tönkre mert nem ismeri a jót, a szépet és nemest? Az erőt a miveltés adja!

De minő előny is az, ha a szülő két pár év költségeit megtakaríthatja atyái házánál gyermekei neveléséért, midön felsőbb oskolákra küldené azokat? És nem épen a nép azon miveletlenebb, alsobb és szegényebb osztályánál fejlődnek ki a társadalmi bűnök torzképei legtöbnyire, melynek nines ut nyitva a miveltésre? Lehet-e dicsőbb czélja az életnek, mint a jövő nemzedék nevelése által is szolgálni a hazát még annak részén is kinek gyermeke nincsen is?

Üdvözlem . . . y urat ki a közvagyon kérdését élére állította, kár hogy személyét eltakarja a közügy nemes szolgálataiban.

Köszöntöm tanfelügyelő urat, ki a nevelés eszméjének zászlóját felemelte köztünk is.

Köszöntsük Tanka Samuel birtokostársunkat is, ki ez eszmének alakot is adott! —

Videant consules . . . !
 Taar Balázs
 bizotts. jegyző.

A keleti ügyek.

Kairo. Ide több angol ügynök érkezett, kik a londoni kormány utasítása szerint 60,000 ember számára élelmi készletet vásárolnak össze Egyiptomban.

Az angol kormányelnök kijelentette Sualovnak: nem engedni meg, hogy Muszkaország a török birodalomból egy kis konstantinápolyi vaticánt csináljon.

A szerb hivatalos ujság szerint Wranja, Pírot és Akpalankába nem küldenek már szerb csapatokat, mivel e helyeket a muszkák már megszállották.

A „Berliner Tageblatt”-nak sürgönyzik Bécsből: A Londonból érkezett békefeltételek itt általában hiteseleknek tartatnak, de e feltételek politikai körökben gondolható legrosszabb benyomást gyakoroltak. Hivatalos köreinkben nyíltan bevallják, hogy „Ilyesmit” sohasem hittek volna. Ausztria Bulgáriának Muszkaország által tervezett elhatározását, s fejedelemség constitualását és hosszabb megszállását muszka csapatok által sohasem fogja megengedni.

Mihály nagyherceg egy távirata jelenti, hogy a törökök Erzerum minden erőiteseit véglegesen elhagyták és hogy a muszkák tegnapelőtt tartották bevonulásukat. — Heiman tábornok halálos ágyán fekszik.

Muszka-osztrák határállomásokról érkező jelentések szerint Woloyka és Radziwilow vidékén egész csendben egy muszka tábor alakíttatik. Az erre szükséges anyagok szállítása a legnagyobb folyamatban van.

Bismarck állítólag a leghatározottabban biztosította Andrássyt, hogy támogatni fogja a konferencián.

A „Constitutionnel“ határozottan állítja, hogy létezik Derbynek egy sürgönye Gorcsakoffhoz, melyben egyetlenegy kozáknak belépése Konstantinápolyba, Anglia szakadását fogja előidézni Muszkaország.

Konstantinápoly február 27. A békekötésről tegnap estig nem érkezett hír, de Szerbia és Montenegro területnagyságára nézve Muszka- és Törökország között egyetértés látszik létre jönni. Montenegro megkapja Spizát, Antivárit és Dalesignot és általában jövőre nézve Szerbiával lesz határos, mely megkapja Ó-Szerbiát. Skutárit Montenegro meg nem kapja.

Adomák.

Egy kereskedő segéd egy éves önkéntesi vizsgára jelentkezett.

Kérde tőle a vizsgáló tiszt: „Hol fekszik Cuba?“

Az ifjú nem felel semmit.

„Nos Cuba hol fekszik?“

Semmi felelet.

„Hát a kávét honnan kapják önök?“

„Jaj kérem alásan — feleli a szigorló segéd — az kereskedésünk titka, főnököm megtiltotta, hogy bárkinek is megmondjam.“

A most városunkban folyó sorozáson történt.

Az orvos, miután egy ifiut alaposan megvizsgált, és semmi hibát sem talált benne, nagyobb pontosság okáért végül őt is megkérdezte:

„Egészséges — nincs semmi baja? Mire az ifjú udvariasan viszozza: „Nincs istennek hálá — hát az orvos úr hogy érzi magát?“

Egy falusi ember tojást visz be egy uri házhoz, hol a házi asszonnyal csakhamar megköti az alkut.

„Hány tojása van?“ Kérde a nő.

„Mindjárt megszámláljuk.“ Volt

a válasz, s ezzel a tojásárus elkezd tojásait számlálni:

„Egy — kettő — három — négy öt — s így tovább — tiz — tizenegy — Ugyan kérem hány éves a nagysás asszony, milyen fiatalnak néz ki?“

„Tizennyolcz.“

„Tizennyolcz? Én is olyan formán gondoltam — tizennyolcz — tizenkilenc — húsz — számlálja a tojásokat — huszenegy — huszonkettő — hát a nagysás ur hány éves?“

„Harmincz.“

„Harmincz! Milyen jól összeillenek: tizennyolcz és harmincz — harminczegy — harminczkettő — harminczhárom — folytatja tovább a tojás számlálást. Tehát harminczhárom tojás van, az annyit tesz garasával, mint 66 krajczárt.

Az asszony kifizeti, a tojásokat a kamarába viszi, s talán még ma sem tudja, hogy csak tizennyolcz tojást kapott.

Egy férjet neje — rendes szokásszerint, mikor összevesztek, — elhagyta s szüleihez távozott.

A férj levelet irt neki, kérte esdekelt, hogy térjen vissza, levelét pedig így végezte:

„Oh Krisztina! Szánj meg — térj vissza keblemre, ki oly hön epedve várlak, vagy ha oly kegyetlen vagy, s kérésemet megtagadod — küld haza a szolgálóval a beros pince kulcsát.“

Gróf Sándor Moric a merész lovaglóközelebb Bécsben elhunyt. Feljegyezzük életéből a következő két adomát: Mikor herczeg Metternichnek leányát nőül vette, ez így szollott hozzá: „Hanem reméllem Sándor, hogy több bolondságot nem követel.“ — „Nem — feleli Sándor gróf — ez lesz az utolsó életemben.“

Apósával egy házban lakott. Egyszer kegyetlen macska muzsikát hall ablaka alatt. Kinyitja az ablakot, s ki szoll: „Kinek macskamuzsikálnak? — „Metternich herczeg-

nek“ — lön a válasz. „Ugy?!“ Jegyzi meg a gróf, s ezzel le ment a nép közé s ordított ő is velök, torka szakadtából.

Egészségügyi viszonyaink.

„Ép testben, ép lélek lakik“

(Engel)

(Folytatás.)

(S.) Midőn valamely ügy előhaladásának lendületet adni akarunk, mindenek előtt szükséges, hogy szüntegy az ügy üdvösvoltáról — valamint annak szükségességéről, mindnyájan meggyőződve legyünk, s aztán az egyetértés zászlója alá tömörülve — alkossunk — és alapítsunk! Az eddig elmondottakban csekély erőmhöz képest bemutattam, hogy az egészségügy oly fontos, hogy annak ápolása nélkül még képzelni sem lehet más viszonyaink jobbra — fordulását, s ha ezt mindnyájan beismerjük akkor kötelességünkké válik, amaz ügyet nem csak szóval — de tettel is támogatni.

Első és legszükségesebb a mi egészségünk fenntartását biztosítja a testi tisztaság! — Midőn a csecsemő világra jön — legelső mivelet, mely rajta történik, hogy megfürösztik! Mily kellemes, mily édes érzés lepi meg a kis ártatlant a tisztaság érzetében! — Édes álomra szenderült szervezete egészen új életet nyer, fejlődik, nő, és emberré lesz! Kérdem az élet terhes munkáiban midőn véres veritékkel szerezük kényerünket, nem volna é sokkal édebb az álom, a kenyér, ha testi tisztaságunkra gondot fordítanánk, de a melyet bizonyára nem teszünk — Nem teszünk, mert nincsen rá alkalmunk! Egyik Augusztustól — a másik Juniusig — testünk sohasem lát vizet — s az ősz, tél, és tavasz bűzhödt piszokja — izzadsága — stb. sárrá tömörül testünkben, mely a bőr likaicsait a légsere, és kigőzölgéstől elzárja, s mely annyi betegségnek kuforrása.

Annyi mindenféle intézet van már városunkban, hogy szinte átalla-

ni kéne — még egy más intéze. felállításának eszméjével fellépni, — azonban megnyugtató a tudat, hogy minnyájunk közakarátát tolmácsolom — előadom nézetemet. —

A sok minden között mégis hiányzik tehát Torda városában egy jól berendezett „fürdőintézet“! — Mint a testi egészség legelső közvetítője a testi tisztaság, úgy ez utóbbinak is legelső Közvetítője a fürdés. Városunkban minyájan érezzük égető hiányát egy téli nyári fürdőintézetnek, s mely hogy a mai napig nem alapított, nem annyira esodálkozásunkat, mint szánalmunkat ébreszti föl. — Vegyünk példát — csak a közelben fekvő Kolozsvárról! Mily pompás kényelemmel berendezett gőz, — kádas és zuhanyos fürdője van! Ha polgártársaink valamelyikének orvossa gőz — vagy zuhany fürdőt rendel, mily áldozatba kerül, hogy Kolozsvárra utazzék, s ott 2—3 hétig, elszakítva osaladjától, gazdaságától — töltse az időt, mig félgőgyulása fürdő létezésében itthon is bizton elérhető lenne!! — Vegyünk példát csak ama néhány izraelita családról, kik városunkban saját költségükön — egy fürdőt tudnak fenntartani! — Minthogy tehát elismert tény, hogy városunkban egy fürdőintézet alapítása nélkülözhetlen szükség — felhivom mindazon ügy barátokat, kik az egészségügy fontos kérdésében osztakoznak, buzdítsák e nemes város polgárait, hogy egy fürdőintézet mentől előbb alapítsák, felkiáltván Petőfivel:

„Ki legelőször nyújtja ki kezét,
Azé legyen a hála és dicsőség!“ . . .

(Folyt. köv.)

A tordai dalkör 1878 évi közgyűlése

A tordai dalárda rendes évi közgyűlését febr. 24-én tartotta, mikor is elnök Mltgs. Miksa Elek ur igen meleg szavakkal üdvözölte a tagokat. Egyszersmind megemlékezik a működő tagok hazafias munkálkodásáról mit több ízben tanúsítottak a

TÁRCZA

Tekintetes Szerkesztő ur!

Valami régiség gyűjtőnek „Quadam collecta antiquiora“ című gyűjteménye került a kezembe, mely összesen 14 alkotmányt és levelet tartalmaz, melyek közül négy db. magyar nyelven a többiek őseink diplomáciai nyelvén: latin ul vannak írva.

A többiek közt minket tordaiakat kiválóan érdekel András királynak 1291-ben kiadott, s a tordai sóbányák bányászatának bizonyos napokon a város lakói által szabadoni üzésére vonatkozó privilegiuma, melyről nem tudom, hogy eredetije a város levéltárában meg van-e vagy nincs? Ez utobbi esetben a „Haladás“ számára szívesen lemásolom.

Van továbbá ezen gyűjteményben, esmeretlen szerzőtől előadva, egy humoros közlemény, Csik és Kászoni népek elkülönüléséről, mely ta-

lán némi történelmi becsesél is bír, s mint ilyen a „Haladás“ t. olvasói előtt nem lesz talán érdektelen. Én ugyan sem régiségbuvár, sem régiséggyűjtő nem vagyok, s így annak kijelentése által, hogy ezen historiai elbeszélés „előttem eddigelő esmeretlen volt“ annak nagyobb érdekességét sem kölesönözhetek; mindazonáltal hiszem hogy irodalmi tekintetben is sok érdekességgel bír, s a mennyiben egyes szereplő egyéneket megnevez — geneologiai tekintetben is.

De álljon itt maga az elbeszélés melynek czime a következő:

Relatio qualiter olim Sedes Siculicalis Kászoni, a Sede Csik seperata fuerit, opera pseritimi Egregii Valentini Lázár, ex antiquissimo quodam Mstro excerpta.*)

„Mikor Sigmond Császár Molduvába bé ment volt akkor a Kászoni Népek nagy hüvséggel szolgáltak ő

*) Az eredeti írásmódot megtartottam.

Neki, úgy annyira, hogy király látja a kinek ő magának való Népeinek nagy hüvségét; kiket király meg kérde: micsoda Népek (kiolvashatatlan szó) hívának? megmongyák hogy ők egy magának szakadott szegület földön lakó népek ez az ő hazájukat Kászonnak nevezik, de Csikszékhez bíráják őket. Kiknek király minden jó létet ígéré, hogy ha ő tőle kérőt kérének szolgálatyokért.

Ugy pedig, mint megnyomorodott népek, egyebet nem tudának kérni, hanem mondának Sigmond császárnak: Miért hogy mű szabad Székelyeknek neveztetünk, és münket kötelesség alatt tart Csikszékhez? Mű azt kíványuk Felsőgedtől, hogy mű szabad népek legyünk, és mű magunk tehessünk birot hadnagyot közöllünk, erről Felsőgedtől levelet is kívánunk. Az ő könyörgéseket király kegyesen meghalgatván az ő kívánságokat neki megengedi, levelet is ad nekik rólla. Immár mikor ő magok keztek volna ő köztök birot,

hadnagyot tenni és széket ülni, a csiki fő népek ezen megboszankodának, és által hivattyák a földnek szin népit, és fogdosnak meg bennekgymint 12-öt. Mondanak a csikiak nekik valamicsoda leveletek vagyon Sigmond császártól nektek adatott, deha kezünkbe nem agyátok meg kell halnatok, mert fejeteket vétettyük. A 12 ember nem vágyik (olvashatatlan szó) haza izennek a föld népinek ilyen szóval: a mint münket szeretnek, és a mű veszedelmünket nem kíványják, külgyék ide nekünk a mű szabadságunknak levelét és a megfogdosott népet úgy szabaddityák meg a haláltól. A Sigmond császár holta után ez volt. Mátyás király idejében volt egy jó maga bíró ember Kászoni Pataki Antalt úgy ezen szabadságért való törökedésért fogják meg a Pataki Antalt a csikiak vizsik el Szent-Tamásra, a Nagy Lázár házához, mely Nagy Lázárnak voltanak egy néhány fiai az egyiknek volt neve Bálint, az

mult lefolyt évben Miből kitűnik, hogy az egylet és annak egyes tagjai lelkesülnek a szép, jó, nemesre lelkesítő magyar dolok iránt és megértettek, miszerint: a dal égi lány, mi tángra gyujtsa a szívet, ha bele szált.

Ez után a pénztári és mult évi helyettes titkár. Iszlai Márton jelentese következett.

Továbbá az egylet alapszabályai megerősítése, melyben mintául szolgált az igen kitűnő és mondhatni e dalegyletek közt első helyet foglaló, már többszöré koszorutott kolozsvóri „Dalkör“ — meglevő szabályai.

Ezt követte az egylet rendes hivatalnokainak megválasztása. Elnök. Mltgs. Miksa Elek alispán ur, alelnök Csekme Béla titkár Barabás Ábel, karnagy Fűzi Sándor alkar-nagy Iszlai Márton, gazda Ménessá-gi Otto, pénztárnok Szentbéteri An-tal, hangjegytárnok Mezei András. választmányi tagok. Sulutz Dénes K. Nagy Imre, Moldován Gergely, Der-zi Károly, Duló János, Gegesi Sá-muel, Kováts Mihály, Sándor Kál-mán, Szabó Lajos, Ferenczi Ferencz, dr. Wolf Gyula, Nagy Miklós, jegy-ző: Bartok Endre.

Torda, 1878. febr. 27.

a titkár.

H i r e k.

— „Csendes Órak“ czimű szépi-rodalmi lap első számát vettük. E szám oszmos kiállításal igen érdekes és változatos tartalommal bír. Szerkesztője Benedek Aladár. Ára egész évre 8 frt Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— A tanító testület martius 8-ki közgyűlésére az érdekeltek figyelmét ismételten felhívjuk.

— Boieriu Basil esperest mosakodik a Gazetában a „Haladás“ egyik cik-kében érintett román iskolai viszonyok ügyében. Sem Boieritől, sem mástól nem tagadhatjuk el a mosakodás jogát, azon-ban azt, ha mosakodásról van szó, meg-követelhetjük, hogy magát ki ki tisztára mossa, nehogy még feketébb legyen a víz után, mint — víz előtt. Ez úgy különben rég el lett felejtve s rég rajtuk száradt. Hadjuk tehát a dolgot annyiban.

egyik elmegeyen Pataki Antalhoz, mondneki: Pataki Antal vagyon-é hited? mert neked valamit mondanék. Mond az Pataki Antal ur! vagyon nekem hitem, és ha mi mondó szá-va vagyon kegyelmednek mongya el nekem. Mond Lázár Bálint: ha akarod én ez éjjel elbocsátatlak el is bocsátalak úgy hogy meny el haza ez éjjel, és gyűjts egybe a földnépit és szolj velek, hogy ha azt felfogad-gyák, hogy engemet közikbe befo-gadnak, nekem ő közöttök jeles hel-jet adnak, minden hozzátartozóival furól fiura, mint annak mógya énis azt felfogadom nekik, hogy mind a Sigmod császár levelét, kit elvet-tünk vala tőlök haza szerzem nekik, mind pedig Mátyás királytól s uji-jolag megnyerem nekik a szabadsá-gat és elválasztom csikszéktől őket.

(Folyt. köv.)

— Br. Kemény Endrét az a hal eset érte, hogy lováról leesve válesontja ketté tört. Öszinte sajnálatunkat és rész-vétünket fejezzük ki.

— A sorozás javában foly nálunk. Ugylátszik semmi különös rendelet nincs a sorozó bizottság részére kiadva, mert tulszigorral nem jár el a legények felvé-telénél. Egyébiránt oly ügyes, jól ter-mett, egészséges ifjuság nem került sor alá rég óta, mint az idén. Itt e hó 8 án a sorozást befejezik.

— A kiseddóvoda hétfőn megnyilik, még pedig a rom. cath. fiuiskola pléba-nia melletti iskolája nagyobbik termében. Midőn erről a szülők értesítettek egyut-tal felhivatnak, hogy gyermekeik feladá-sáról s elküldéséről gondoskodjanak. Bö-vebb felvilágosításokkal szolgál az óvó-nő, eddigi lakhelyiségén.

— Dalkörünk estélyét ma tartja a casinó nagytermében, ohajtanok, hogy senki se vonja meg magától ezen est gyönyöreit. Dalegyletünk a támogatást megérdemli; mutassuk meg tömeges meg-jelenésükkel azt, hogy szeretjük, s tenni is tudunk érte.

— Es itt ujjolag felhívjuk derék iparos polgárságunkat, hogy az ilyen él-vezetes estélyekben való részvétel alól magát ki ne vonja. Dalegyletünk külön-ben is az iparos polgárság industriája, működő tagjai iparos polgárságunk so-raiból telnek ki, — igen ohajtandó vol-na, hogy az iparos osztály saját férfait emberelje meg az által is, hogy részt veszen productionin.

— Dániel Ferencnek lapunk mai számához mellékelt „vetemény gazdasági és virágmagvak árjegyzéké“re felhív-juk olvasóink figyelmét. A Dánieltől be-szerzett magvak megelőző években min-dig nagyon kitűnőnek bizonyultak.

— Az egyetlen szoknya. Érdekes tárgyalás volt néhány nap előtt a berli-ni rendőrkapitány előtt. A vádlottak pad-ján S kisasszony, — egy csinos fiatal leány — foglalt helyet keservesen sirva. A vádló K. kisasszony — előbbinek ba-rát- egyszersmind laktársnője volt. A vádat az képezte, hogy S. kisasszony zá-logba tett egy szoknyát, mely állitilag K. kisasszony tulajdonát képezte. — S. kisasszony be is ismerte a tényállást s valószínűleg a boszuló igazság kezeibe esik, ha gazdasszonyában fényes bizony-sága nem akad ártatlanságának A gaz-dasszony ugyanis úgy adta elő a dolgot hogy a két leány. kik nálla voltak szálláson, oly nagy szegénységben éltek hogy minden darab ruhájukat közösen voltak kénytelenek használni. Így szok-nyájuk is csak egy volt, s ha valamelyik távozott haznról, a másiknak ott-hon kellett maradnia mert nem volt szoknyája. Eként az elzálogosított szok-nya S. kisasszonynak is tulajdonát ké-peztvén, fölmentetett a vád alól.

— A zenélő szobor. Vidám éle-tük lesz már az edenburgiaknak. A város egyik sétatérén ugyanis jövő május havában diszes bronz-szobrot állitanak föl melynek bensejében zenemű lesz el-helyezve, s ez reggeltől estig a legkü-lönbözőbb nótákkal fogja mullattatni a sétány közönségét. Ez a zenélő szobor 14,000 font sterlingbe került, mely ösz-szeg közadakozás útján gyűlt be. Most ujra gyűjtést indítottak egy alapítvány-ra, melynek kamatai lesznek a fizetése egy a drága szobor mellé Állitandó fel-ügyelőnek.

— A „Közvélemény“ csinálni akar-ván önmagának és hiveinek egy jó na-pot, bele harapott a „tordai malacz“ azon „hires“ részébe, melyet mi most hallgatással mellőzünk. A „jó fa la t“ azonban változást csinálhatott puja bel-sőjének, mert a csereviszonyt meg-szüntette. Ezen esetet mi annál inkább fájjaljuk, mert nem lesz alkalmunk e lunaticus lap hobortjain mutatni.

— Tűz. Ténnap este 11 órakor vészharang trombita és dobpergés ver-ték fel nyugalmából a város lakóit. Uj-tordában Szöcs Gábornál egy pajta égett le. A tűzoltok erélyes működése legyöz-

te a tűz hatalmát, úgy hogy 1 órakor éjjelután már haza vonultak, örséget hagyván hátra.

— A községi bíróságok működé-süket ténnap megkezdték. Olvasóink figyelmébe hozzuk, hogy 20 frt tiszta adosságos követelések iránt támasztott perek elbírálására ezután csak a közsé-gi bíró illetékes. Torda városában a községi bíraskodást Darkó Zsigmond tanácsi főjegyző gyakorolja, a kisebb város házán első emelet második ajtó.

— A pápa szerencsés megvá-lasztásáért holnap, Mártius 3-án d. e. 10 órakor a piaci rom. catholicus ple-bania templomban hálaadó isteni tiszte-let lesz, melyen a hatóságok is részt vesznek.

KÖZGAZDASÁG.

A függetlenségi harc előtt. — Az 1848-9 év alatt és után.

(Pár vonás közgazdasági állapotunkból.)

(folytatás.)

Ezen intézkedések által, melyek a felhozott törvényezikkekben fog-laltaknak, Magyarország közgazdá-szatára uj nap virradt fel, a nem-zet társadalmilag megiffodva lépett ki százados tespedő álmából a hala-dás és fejlődés terére. — Rajongás-sal emlékszünk vissza e korra, mely-ben nemzetiségünk nyilvánul főkép, melyben a szabadság, egyenlőség és testvériség szent érzete, századok gyűlölségét törölte el, mely oly sok eszép oly sok szomorú emléket ha-gyott maga után. — Az előjogok, kiváltságok megszűntek, a nép nem volt többé a földhöz nyugózza, ha-nem mint szabad polgár emberi jo-gaiba visszahelyezve jelenhetett meg.

— A földbirtoknak, mint államunk egyedüli biztos alapjának és a rajta élő népek szabadabb tétele egyike volt e kor legszebb vívmányainak. — A mint a nép, épen úgy igényli a közgazdaszat is a szabadságot; mert a nélkül fejlődnie lehetetlen s hogy miként fejlik ki, mily életké-pesek alkotó szervei az nem lehet közönyös; mert főleg a magyar ál-lamnak egyedüli biztos tőkejét a föld, s jövedelmét a földjövedelem alkotja. — A nép nem volt többé rabszolgává, géppé alacsonyítva, sza-badon mivelhette földjeit s ez nye-sesség volt a hazára, melynek népe sokszorosan erősödött meg.

A szabad cserzággyűlésnek ezen intézkedései nem maradtak volna kellő eredmény nélkül, de az összes tevékenység, a nemes törekvés a le-veretással a céltől elesett, a szo-moru catastropha megtörténtével ha-ladással többé szó sem lehetett. — A reactio, a zsarnoki hatalom miatt s a támadt zavarban fejt mindenki elveszté, bujdosóvá lett a magyar saját hazájában. — Az országgyűlés minden intézkedései felfüggesztettek, jószág elkobzás, kivégzések, politcai bűnök miatt elfogatások voltak na-pirenden. Felesleges e szomorú ké-pet felidézni; mert kiirthatatlanul él az még ma is sokaknak emlékében.

Most az 1848/9-iki harc utáni állapotokról kellene megemlékezni. E kor már sokkal gazdagabb üdvös tevékenységekben, mintsem azt e szűk teren pontosan felsorolni le-hetne. — A részletességet épen azért mellőzve, csak egyszerűen réa mutatok a főbb pontokra. — A bé-esi kormány a kipusztított és leigá-zott ország sorsát tekintve 1850-ben előleget nyitott a földesúrnaknak, egy telekre mintegy 30 frtot, egy zsel-lér ház helyére 5 frt. Az ösz-szeg csekély volt, de azért a szükségben mégis jól fogott. Az 1853-ik évi ur-béri patens végleg intézkedett az ur-béri kárpotlás tekintetében, melyre most már kétszeres szükség volt. — (Vége köv.)

Kimutatás.

A tordai Takarékpénztár 1878. Február havi üzlet forgalmáról.

Bevétel	
Jan. haváról átjött készpénzben	6194.37
134. betétekben	9431.71
Visszafizetett váltókban	100085.—
Visszafizetett előlegekben	360.—
Kamatokban	2649.—
Külömbbféle díjakban	552.10
Visszszámításokban	17610.—
Részvény jegy átírási díjak	—.—
„ „ kiállításai	—.—
„ „ után járó bélyeg	—.—
Betéti könyvek díjában	2.70
Allamilletékben	1.—
Összesen	136885.88

Kiadás.

Betét ivisszafizetésre 74. tétel után	12126.68
Visszafizetett folyó betéti kamatok	46.73
Leszámításokért	100675.—
Előlegekért	1020.—
Osztalékokért	—.—
Kezelési költségekért	24.10
Tiszti fizetésekre	1940.—
Ipar kamara adoba	—.—
Visszszámításokért	17640.—
Visszszámítások kamataiért	347.72
Királyi adoba	200.—
Megjelenési díjakért	—.—
Allamilletékért	—.—
Betéti kamatok után járó 3% díjért	—.—
Részvényjegy után járó be-lyeg díjért	—.—
együtt	134022.50
1878. Feb. 28. pénztár készlet	2863.38
Összesen	136885.88
Tordán, 1878. Eebruár 28-án.	

Kimutatás.

A tordai kisegítő-társulat forgalmáról 1878. február havában.

Bevétel.

Pénztári maradék jan. hóról	1035.03
Havi rendes és rendkívüli betét	2351.98
Könyvdíjban	1.50
Kamat, provisio és váltódíj	1627.93
Bélyeg díjban	44.40
184 tagtól visszafizetett költsön	44997.—
Öszvs bevétel	49997.84

Kiadás.

190. Váltó mellett költsön	44437.—
Kezelési kiadás	488.47
Bélyegre	43.25
Tőke visszafizetés	4029.25
Pénztári készlet	999.60
Öszves kiadás	49997.84
Torda, 1878. február hó 28-án.	
Közi a felügyelő választmány.	

Piaczi árjegyzék.

A tordai vásárra 1878 február 23. hozott tárgyaknak		
1 hectoliter Tiszsa buza	8 frt 50 kr.	
„ Tavasz buza	— „ —	
„ Eleggubza	7 „ —	
„ Rozs	6 „ 50	
„ Árpa	4 „ 25	
„ Zab	2 „ 50	
„ Törökbuza	6 „ 50	
méter mázsa Széna kötetlen	2 „ 50	
méter mázsa Alomszalma	— „ 36	
Tüzi fa köbméter	2 „ 70	
1 kilogramm Marhahus	36 „	
„ Disznóhus	48 „	
„ Turó	56 „	

Bécsi Tőzsde.

1878. 2/3.

Magyar arany-jaradék	88.30
Magyar) kincstári utalvány 1 kibocsát.	118.75
Magyar) kincstári utalvány 2 kibocsát.	108.—
Magyar kel.-vasut elsőbbség 2 kibocsát.	73.25
Magyar állami kötvény 1876.	65.50
Magyar vasuti kölesön	97.50
Magyar földtehermenesítési kötv.	77.50
Temesvári földtehermente kötv.	77.—
Erdélyi földtehermente kötv.	74.50
Horvát-Slavon földtehermen. kötv.	83.75
Magyar szőlő váltáság kötv.	80.80
Oszt. egységes államadosság papban	61.80
Oszt. egységes államadosság ezüstben	66.25
Oszt. aranyjaradék	73.40
1860. állam sorsjegy	110.—
Oszt. nemzeti bankrészvény	783.—
Oszt. hitelrészvény	226.—
Magyar hitelbank	212.—
Ezüst	106.60
Cs. k. arany	5.64
Napoleonpor	9.57
Német bírod mark	59.—
London	119.75

Felelős szerkesztő és kiadótlajd. Volz B.

H I R D E T É S E K.

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyletek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Román Népdalok és Balladák Moldován Gergelytől 1 frt. 20 kr. helyett csak 1 frt. 0. é.

Iskolai könyvek Alsó- és Felső Népiskolák, Községi valamint felekezeti Iskolák részére is dús választékban.
Vers szemelvények Bálint Gyulától ára 25 kr.
Az Illem és Tisztesség arany szabályai ára 25 kr.

Önsegély, Orvosi tanácsadó több bonczatani ábrával. Dr. Ernszt L.-től ára 2 frt.
Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber mit mehreren anatomischen abbildungen von Dr. Ernszt L. ára 2 frt.

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre TIHAMERTÓL, mely a folyamatban levő keleti háborút öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet ára 25 kr.
mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő.

Az Ördög fia című regény füzeteire. ára 25 kr.
Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők.
Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzeteire. 25 kr.
Ugyan e művek megrendelői rendkívüli kedvezmény árakon megrendelhetik azok

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZONRA SZÉLES ARANYKERETBEN,

megtekinthetők e képek valamint megrendelési feltételei is

➔ Az ÖRDÖG ASSZONY régebbi megrendelői, annak folytatását szintén fenn irt könyvkereskedés által legbiztosabban eszközölhetik. ➔

➔ Vidékre járó ügynökünk szintén elfogad minden nemű előfizetést és előjegyeztetést. ➔

SZÉPSÉG! IFJUSÁG!

felülmulhatatlan

BÖRSZÉPÍTŐ-SZERNEK

lett a hölgyvilág által általánosan elismerve, a hivatalosan megvizsgált, kitűnő, ártalmatlan, valódi

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től,

PÁRIS-ban

18-50

Ezen világhírű bőrtisztító-szer valamennyi szépségszer között leghitelesebb és leghatásosabbnak bizonyul szeplők, napégés, rezesség, sárga foltok, pörsenések, kiütések, himlőhelyek, sömör stb. biztos eltávolítására.

A RAVISSANTE az arczszinnek feltűnően szép, halvány rózsaszínű, bársonyszerű fiatal üdéséget ad, a bőrt és kezeket gyöngéddé teszi, a lég behatásától megóvjá s gyöngéd bőrt szerez a legkésőbbi öregségig.

Budapesten kapható valódi minőségben TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7 sz.

Kolozsvárt VALETINI ADOLF ur gyógyszerertárában.

Tordán TRAJANOVITS EDE ur gyógyszerertárában

Nagy eredeti üvegtok ára 2 f. 50 kr. Kis eredeti üvegtok ára 1 f. 50 kr.

KÖZPONTI SZÉTKÜLDÉSI RAKTÁR:

SCHWARZ HENRIK

Budapest, Mária Valeria-utca 9 sz.

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkórban szenvedőknek

Legújabbban feltalált gyógymód

Számtalan hálaíratot

mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban

Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig

BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.

Levélbeli megkeresésre is.

(15-84 102)

SYLVIUS BOAS urnak

az Auxilium orientis feltalálója

Specialista idegbajokban

Igen tisztelt uram!

Hosszu évek óta idegbantalmakban szenvedek s miután e betegség elviselhetlené vált segítséget kerestem a Tiflis odassa és Bécs leghíresebb orvosainál, kiknek rendelése azonban pillanatnyi enyhülésnél egyebet nem eredményezett.

Ekkor megismerkedtem egy emberrel, ki az előtt az enjémhez hasonló bajban szenvedett s én által sikerrel, gyógyított. E férfi azt állította, hogy öncsodákat művel s valóban helyre állított egészsége a legjobb bizonyíték volt. Elhatároztam tehát önhez fordulni s hála az égnek ön meggyógyított s vissza adta nekem az életet. Örömmel nem bírom e felett kifejezni. Fogadja e 300 rubelt mint hála egy kis jelét. Legyen azonban meggyőződve hogy hazámba vissza térve első dolgom leendő elismerésemet még jobb kifejezhetni.

Abamelik Joen herceg.
Tiflisből a fekete tenger mellett

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyult

Díj csak sikeres gyógyítás után fogad el.